

Andsvar

Þann 27. ágúst sl. birtist áhugavert viðtal við Ólaf Marteinsson formann Samtaka fyrirtækja í sjávarútvegi þar sem hann fer, frá sínum sjónarhóli, yfir stöðu mála í greininni. Taka má heilshugar undir ýmislegt af því sem Ólafur fjallar um s.s. að efla skuli hafrannsóknir og ekki síður þær vonir hans að hægt verði að lenda kjarasamningum við sjómenn án þess að komi til verkfalla.

Í framhaldi af þessu ræðir hann um neikvæðar afleiðingar af erfiðu tíðarfari á loðnuvertíðinni, hörmulegu stríði í Úkraínu, töpuðum útistandandi viðskiptakröfum, lokuðum mörkuðum, hækkandi olíuverði, rússneska lögsagan í Barentshafi lokuð vegna viðskiptabanns, auk erfiðleika við að afla aðfanga og varahluta. Þrátt fyrir að vera með allar þessar heftandi ytri aðstæður ber hann sig virkilega vel og bætir við: Úr þessu hefur spilast ótrúlega vel. Hátt verð sjávarafurða hefur að vissu marki vegið á móti erfiðleikunum og á tímabili vel umfram það.

Hvað segir þetta okkur ?

Í sem stystu máli má segja að aðlögunarhæfni sjávarútvegsins til að bregðast við breyttum aðstæðum hefur eflst með afgerandi hætti sem er að sjálfsögðu jákvætt. Eftir sem áður er svo sannarlega enn margt sem gagnrýna má og færst hefur til verri vegar síðustu ár.

Þar er manni efst í huga sú viðorfs breyting sem átt hefur sér stað í samskiptum milli SFS og samtaka sjómanna sem segja má að komi fram með í viðtalinu við stjórnarformann SFS. Þar má m.a. sjá eftirfarandi: Þó nokkuð er síðan samningar sjómanna urðu lausir!

Þó nokkuð þýðir í þessu samhengi að þrjú ár verða liðin þann 1. desember n.k. frá því samningar losnuðu sem er væntanlega ásættanlegt að mati SFS í ljósi þess að þar áður liðu sjö ár án endurnýjunar kjarasamnings.

Stóra ástæðan að mati SFS

Stóra ástæðan fyrir því að ekki hefur tekist að semja að mati Formannsins eru kröfur í kring um auknar lífeyrisgreiðslur. Þar verður að hafa í huga að launakerfi sjómanna er með allt öðrum hætti en allra annara launþega á Íslandi. Viðbótargreiðslur í lífeyrissjóð þýða það að þá minnkar hlutur útgerðarinnar. Krafan er sem sagt að fá stærri hluta af kökunni án þess að menn geti hagrætt á móti. Þessi eðlismunur gerir það að verkum að þetta er mjög snúið að leysa. Svo mörg voru þau orð.

Stöðugt unnið að aukinnið hagræðingu í sjávarútveginum

Undanfarin áratug hefur átt sér stað umfangsmesta hagræðing í sjávarútvegi frá upphafi fiskveiða. Reyndar mis afgerandi milli veiðigreina. Við blasir að gríðarleg endurnýjun sem átt hefur sér stað í flotanum með miklum fjölda nýrra, stærri og smærri fiskipa.

Í viðtalinu við Ólaf upplýsir hann lesendur um að olíunotkun flotans hafi dregist saman um 128 þúsund tonn frá árinu 1996 til 2020 þ.e.a.s. farið úr 262 þúsund tonnum í 134 þúsund tonn. Sem erfitt er að halda fram að sé ótengd tækniframförum og þar með hagræðingu. Benda má á að olíuverð hefur áhrif á skiptakjör til sjómanna. Þrátt fyrir þá hagræðingu sem átt hefur sér stað hjá útgerðinni með sparneytnari vélum í fiskiskipum, sem leitt hefur til minni olíunotkunar við að sækja aflann, eru skiptakjörin til sjómanna miðuð við að engin sparnaður hafi orðið hjá útgerðinni vegna tækniframfara í vélbúnaði skipanna. Vegna þessa hefur útgerðin tekið til sín stærri hluta kökunnar á kostnað sjómanna.

Algengt er að eitt nýtt öflugt skip komi í stað tveggja gamalla eða jafnvel talsvert fleirri. Sem dæmi má nefna að ólyginn Vestmannaeyingur tjáði mér að skuttogarinn Breki VE hafi komið í stað og tekið

við hlutverki sjö annara fiskiskipa. Þessi nýju skip með sparneytnari vélum og fjölmörgum öðrum tækninýjungum haf leitt til gríðarlegrar fækkunar í stétt fiskimanna. Á árunum 2008 til 2013 hélst fjöldi sjómanna í kringum 4 þúsund en frá þeim tíma hefur fækkað jafnt og þétt í stéttinni í þeirri umfangsmiklu endurnýjunarhrinu sem enn stendur yfir. Staðan um þessar mundir er sú að fjöldi sjómanna á fiskiskipum er kominn niður í 2900. Fækkun í áhöfn skipa hefur leitt til þess að hlutfall launakostnaðar af aflaverðmæti hefur lækkað í mörgum veiðigreinum.

M.ö.o. þá hefur hagræðingin verið í gangi sem aldei fyrr undanfarin ár og hagnaður, fjárfestingar og arðgreiðslur náð nýjum hæðum. Á sama tíma blasir við að mun meira aflamagn og þar af leiðandi stórauðin verðmætasköpun skapast að meðaltali af hverjum og einum þeirra fiskimanna sem eftir eru og í ljósi þess er meginkrafa sjómanna um 3,5% mótframlag útgerðafyrirtækja í lífeyrissjóð þeim til handa án skilyrða bæði réttmæt og sanngjörn. Í komandi kjarasamningum er af hálfu VR krafist 32 klst. vinnuviku. Á sama tíma er vinnuvika sjómanna á bolfiskveiðum svo dæmi sé tekið 84-98 klst. og ekkert sem bendir til þess að breyting verði á. Það getur orðið flókið verkefni að yfirfæra vinnutímastyttinguna hjá þeim sem vinna í landi yfir á launakerfi sjómanna sem er hlutaskiptakerfi.

Það er því ekki ósanngjörn krafa að á móti allri þeirri hagræðingu sem orðið hefur í útgerðinni undanfarin ár og vegna vinnutímastyttingarinnar í landi að útgerðin greiði án undanbragða 3,5% viðbótarframlag í lífeyrissjóð vegna þeirra sjómanna sem hjá þeim starfa.

Árni Bjarnason
Formaður Félags skipstjórnarmanna